

Scouting Nederland Museum Baarn
Amsterdamsestraatweg 51
3744 MA Baarn

Bulletin

Scouting Nederland Museum 27e jaargang nummer 1– voorjaar 2020

Voorwoord

Na de zeer plotselinge, gedwongen, sluiting van het museum in september j.l. door de renovatie van het koetshuis, starten we het nieuwe museumjaar weer vol enthousiasme per 7 maart 2020. Natuurlijk met een nieuwe wisseltentoonstelling, met het thema 100 jaar welpen in Nederland. Wie denkt, hé, hebben we dat thema in 2017 ook al niet gehad, dat klopt! We waren er toen snel bij! In 2017 begonnen de eerste welpen inderdaad bij een aantal groepen, maar in 1920 werd de welpenspeltak officieel erkend door de vereniging. We hebben wel een andere insteek genomen dan in 2017. Heugelijk nieuws is dat de vacature van secretaris binnen ons bestuur recentelijk is opgevuld. Sjoerd H. Jansen, al actief als suppoost, is hiertoe bereid gevonden. Het bestuur is nog wel op zoek naar een voorzitter voor het bestuur. Hebt u interesse? Mail dan het bestuur via museumbaarn@scouting.nl Wij hopen ook U weer een keer te mogen begroeten in ons museum dit jaar!

Ruud Egberts, bestuurslid P.R.

Koetshuis Buitenzorg gerenoveerd

Het Nationaal Scouting Museum heeft haar onderkomen in het koetshuis van Buitenzorg in Baarn. In de afgelopen maanden is het koetshuis ingrijpend gerenoveerd. Zo kwam er een totaal nieuw dak op het gebouw, werd de klokkentoren ook helemaal vervangen door een, identiek, nieuw exemplaar en werden technische installaties vernieuwd.

Gelukkig voor ons is de renovatie net op tijd klaar om het museum op de geplande datum van 7 maart 2020 weer te kunnen opstellen. Elke zaterdagmiddag tot 1 november bent u van 14.00 tot 16.00 uur welkom in het museum. In de maanden juli en augustus ook op woensdagmiddag van 14.00-16.00 uur.

Nieuwe secretaris

Zoals hiervoor al gemeld is Sjoerd H. Jansen onze nieuwe secretaris. Hij is telefonisch bereikbaar onder het mobiele nummer 06-2309 8976 en op het vaste nummer 015-3647523. Ook via het e-mailadres museumbaarn@scouting.nl

75 jaar Vrijheid – Vrijheid in herdenken (Scouting in verzet – Scouting in de oorlog)

In 2020 herdenken we 75 jaar Vrijheid. Ook Scouting wil terugblikken en ging op zoek naar de scouts die deze vrijheid in de jaren 1939-1945 voor ons hebben bevochten. Ieder op zijn eigen manier. Soms met vechten, soms met illegale propaganda. Maar ook als slachtoffer van een bombardement of een schietpartij.

De Zijpse Trekkers, 3^e persoon van rechts is Max Wolff.

Jan van Hoof
 7 augustus 1922 Nijmegen – 18 september 1944 Nijmegen
 Boyet te ont | Mevrouw de G. J. J. van Hoof | Dames van de Nijmegen
 afdeling van de Nijmegen | Militaire Vrijwilligers van de Nijmegen

Scouting
 Jan was lid van Scouting in Nijmegen. Hij was medeorganisator van de Wereld-Jamboree in Vogelzang in 1937.

Tijdens de oorlog
 Jan bleef lid van Scouting en werd in 1943 als roverscout bij de P. B. van der Grinten afdeling getalenteerd. Hij ging zelfs nog op geheim scoutskamp in Venray. Jan kwam als student terecht in het studentenverzet. Via de illegale Scoutingactiviteiten werden de Nijmeegse Voortekers ook betrokken bij het verzet. Jan bracht kransen rond en hielp militaire inlichtingen te verzamelen, onder andere over de aangebrachte explosieven bij de Waalbrug en de spoorbrug in Nijmegen.

18 en 19 september
 Vermoedelijk maakte Jan op 18 september 1944 explosieven onschadelijk die door de Duitsers waren aangebracht aan de Waalbrug. De dag erna gaf Van Hoof tekeningen van Duitse versieringen rond de Waalbrug aan de geallieerden. Vervolgens loodste hij een verkenningswagen van de Britten door de Nijmeegse binnenstad. Op de Nieuwe Markt werd het voertuig in brand geschoten. Jan werd opgepakt, mishandeld en ter plaatse om het leven gebracht.

Jan van Hoof werd 22 jaar. Postuum ontvingen zijn ouders van Koningin Wilhelmina de Militaire Willemsorde.

DC

vrijheid.scouting.nl

Naar al deze verhalen is de werkgroep “Vrijheid in herdenken” op zoek gegaan en niet zonder resultaat. Tezamen zijn meer dan 300 namen op een lijst gezet en is gezocht naar hun verhaal, soms met een foto. En als dit te vinden was, hun plaats waar ze werden en worden herdacht, het monument of het graf. Ook naar scouts in Nederland-Indië is gezocht, toen nog een Nederlandse kolonie, die bijvoorbeeld te werk werden gesteld aan de Birma spoorlijn.

Als eersten op het lijstje stonden de scouts Hans en Bert Kuik uit Arnhem, Jan van Hoof uit Nijmegen en Akela Nel Lind. Hun verhaal is binnen scoutingkringen bekend. Maar wie waren al die andere scouts?

In welke verzetsgroep hebben ze geopereerd? Waren al die namen die bij die groep stonden dan ook scouts?

Veel vragen, moeilijk te vinden antwoorden en de lijst is vast niet compleet. Internet en boeken geschreven door, meestal, familieleden vormden een bron van informatie.

Ook is gekeken naar groepen die na WW II hun groep naar een verzetsheld of omgekomen persoon hebben vernoemd, dat waren er echt nog heel veel. Jammer dat niet alle groepen “hun helden” op hun websites hebben herdacht, of in hun groeps geschiedenis verteld hebben waarom hun groep deze naam draagt, dat was dus ook weer zoeken.

Op 4 mei leggen scouts weer kransen in Amsterdam bij de Nationale herdenking, maar in veel meer steden en dorpen zijn scouts op dat moment actief bezig, helpen met het leggen van kransen, vormen een erehaag of gaan met de hele groep naar de plaatselijke herdenking.

Zij en wij herdenken alle gevallen op dat moment, niet alleen van WW II, maar denken we ook aan diegenen die een andere oorlog hebben meegemaakt, waar ook ter wereld.

5 mei 2020 mogen we vieren dat we 75 jaar zijn bevrijd.

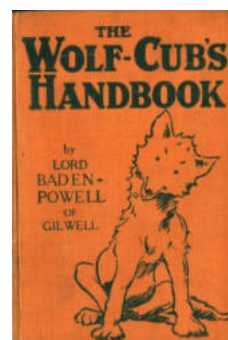
Zie ook: www.vrijheid.scouting.nl

Adri Saltzherr- van den Berg

100 jaar welpen in de Jungle van Nederland * 1920 – 2020 *

Hoe het begon.....

We gaan even terug naar de periode rond 1915, toen Baden-Powell een plan smeedde om junior-scouts aan de beweging toe te voegen. Hij nam contact op met tijdgenoot en bijna buurman Kipling, die de beide jungleboeken al in 1894 en 1895 schreef, niet wetende dat 20 jaar later Baden-Powell deze als basis zou gebruiken voor een nieuwe jongste tak van de boy-scouts. BP schreef in 1916 zelf "The Wolf-Cubs Handbook" (*Welpenhandboek*) en maakte Kipling scout-commissaris.

Joseph Rudyard Kipling.

Joseph Rudyard Kipling, geboren in 1865 in Mumbai (India), was een Britse schrijver en dichter. Hij schreef onder meer *The Jungle Book*, met onder andere de verhalen over het jongetje Mowgli, dat door wilde dieren wordt opgevoed. Hier werden later ook meerdere films op gebaseerd, onder andere door Walt Disney. Diverse groepen in het land namen ook de naam "Kipling" aan.

Ook in Nederland had men in de gaten gekregen dat er voor de leeftijdsgroep van 8-12 jaar nieuwe initiatieven waren genomen. In 1917 werd dan ook al in Utrecht een eerste "welpenstam" opgericht, die de naam Grijze Beer kreeg.

Officieel nieuwe welpentak ook in Nederland

Op de algemene leidersvergadering, eind oktober 1920, werd de welpentak in Nederland officieel geaccepteerd en in de statuten van de vereniging opgenomen. Arnhem had de primeur van de eerste officiële welpenleidster. Dat was mejuffrouw M. Verhorst, die als akela optrad bij de horde van troep 1.

Het Jungleboek

Het Jungleboek (oorspronkelijke Engelse titel: *The Jungle Book*) is een verzameling verhalen en gedichten. Deze verhalen waren eerder los van elkaar gepubliceerd in tijdschriften. Het bekendst zijn de drie verhalen over het menskind Mowgli dat in de jungle in India wordt opgevoed door wolven, maar het boek bevat ook andere verhalen met de jungle als thema. De verhalen zijn doorgaans opgezet als fabel. Zo komen er dieren in voor met menselijke karaktertrekjes en persoonlijkheden, die door Kipling worden gebruikt om de lezer morele lessen bij te

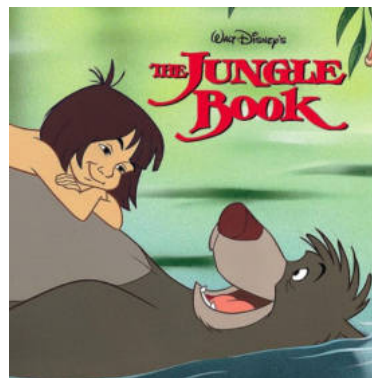
brengen. Sommige lezers zien de verhalen in het boek ook als een metafoor voor de politiek en samenleving van die tijd.

Dahinda.

In de midden vitrine zien we in de "jungle" Mowgli en Shanti met verschillende bekende junglefiguren en dieren in allerlei facetten en tijdsperiodes. Dahinda, een brulkikker is een nieuwe jungledier speciaal geïntroduceerd voor het 100 jarig jubileum dat dit jaar natuurlijk allerlei spannende avonturen beleefd. Ook is hier een selectie van het welpenboekje door de jaren heen te zien.

Film

In 1930 werd er al een speelfilm gemaakt met echte dieren en een mooie Mowgli!

Walt Disney produceerde in 1967 voor het eerst een tekenfilm van het jungleboek.

Het verhaal is in hoofdlijnen gebaseerd op het gelijknamige boek uit 1894 van

Rudyard Kipling. De film werd een succes en er volgden nog vele versies en een enorme merchandise kwam op gang. De Jungledieren zijn nog steeds populair en vinden we dan ook in allerlei vormen terug op boeken, platen, poppetjes, insignes, bekertjes en wat al niet meer....

Welpen door de jaren heen.

Er zijn in al die jaren natuurlijk vele bijzondere welpen momenten geweest zoals jubilea, rimboejachten, Jungledagen en nog veel meer. In de andere vitrines en wandpresentaties zien we hier verschillende items van. Dit alles is tot en met eind 2020 te bekijken en daarnaast natuurlijk onze permanente tentoonstelling van 1907 tot heden. Kom dus een keer kijken in Baarn!

Logboeken met een bijzonder karakter

Bij het inventariseren van de logboeken die zich in het Scoutingmuseum in Baarn bevinden worden soms logboeken aangetroffen die qua inhoud een bijzonder karakter tonen.

In deze bijdrage komen drie van deze logboeken aan de orde.

Sint Processusstam

Het logboek van de Sint Processusstam leverde een verrassing op. De leden van deze stam vormden de redactie van het maandblad Voortgang. Dit tijdschrift voor rooms Katholieke voortrekkers verscheen van 1933 tot 1967. Het logboek loopt van december 1947 tot 18 juni 1957. De redactieleden, die uit verschillende streken van ons land kwamen, vergaderden doorgaans in Utrecht.

De aantekeningen betreffen besprekingen van de binnengekomen kopij en beschouwingen over de taak van het blad. Daarnaast bevat het logboek foto's en handtekeningen van de redactieleden. Onder hen treffen we enkele nog bekende namen aan. Als groepsaalmoezenier trad op pater Leopold Verhagen (1908-1997). Hij verzorgde van 1953 tot 1967 dag-sluitingen voor de KRO televisie. Gedurende enige tijd was Henk Enkelaar (1927-1997) lid van de redactie. Hij was de eerste parlementaire verslaggever van de rubriek Den Haag Vandaag bij de NOS radio.

André de Thayegroep

Een geheel eigen aanpak tonen drie logboeken van de horde van de André de Thayegroep uit Utrecht. In deze boeken worden de lotgevallen van deze horde weergegeven, vanaf de oprichting in september 1931 tot de ontbinding van de padvinderij op last van de bezetter in april 1941. Akela M. van den Bosch van Oud Amelisweert heeft deze logboeken consequent en in een prettig leesbaar handschrift bijgehouden.

ANDRÉ DE THAYEGROEP UTRECHT

Het eerste deel bevat een uitvoerig verslag van het Nationaal Kamp te Wassenaar in 1932. In het derde en vierde deel wordt veel informatie gegeven over de Jamboree 1937.

Het zijn typisch logboeken geschreven door de leiding. Regelmatig wordt gesproken over de sfeer en de vorderingen in de horde.

Relatief veel aandacht wordt besteed aan het katholieke karakter van de groep. De korte overdenkingen die de groepsaalmoezenier regelmatig gaf worden op hoofdlijnen weergegeven. Ik heb dit tot nu toe in geen enkel ander logboek aangetroffen. Opvallend zijn in dit verband ook de bezoeken van de horde aan de Sint Jansprocessie die jaarlijks op 20 juni in Laren (N.H.) wordt gehouden.

De leiding komt in de logboeken naar voren als streng maar rechtvaardig. Achterstand in het werk voor de eerste en tweede ster kon er toe leiden dat men niet mee mocht naar de Sint Jansprocessie of naar een speciaal weekend. Daar stond tegenover dat men wel gelegenheid kreeg de achterstand alsnog tijdig in te halen.

In juli 1937 leidde een welp een actie waarbij namens de horde een brief met een aantal kritische kanttekeningen over de gang van zaken in de horde naar de akela werd gestuurd. Na een bespreking met de horde, waarin van de klachten weinig over bleef, werden stevige sancties uitgedeeld. De briefschrijver werd enkele weken geschorst en mocht, op voorstel van zijn ouders, niet mee naar een bezoek van de horde aan de Jamboree. Wel werd deze kwestie in een nader gesprek met de betrokken welp bijgelegd. De bewuste brief werd verbrand. De logboeken zijn keurig verzorgd en bevatten veel foto's. In het eerste deel is een fraaie tekening van de groepsvlag aanwezig.

AMVJ padvinders

Tenslotte wil ik in deze bijdrage aandacht vragen voor het logboek van het groepscomité van de padvinders van de Algemene Maatschappij voor Jongeren (AMVJ) te Amsterdam. Dit logboek loopt van 22 februari 1934 tot 28 oktober 1940 en wordt na een onderbreking tijdens de bezetting voortgezet van 18 juli 1945 tot 7 oktober 1958.

Het logboek begint op het moment dat de AMVJ groepen recentelijk waren toegetreden tot de (nieuwe) Padvinders Vereniging Nederland (PVN).

In de PVN waren een aantal groepen verenigd die zich hadden losgemaakt van de NPV. Aanleiding hiervoor was een meningsverschil over de betekenis van de padvindersbelofte. De PVN-groepen waren onder meer van oordeel dat de betekenis van de belofte 'God en mijn land te dienen' voor jonge scouts niet was te overzien. Gelet op de felheid waarmee in de hierop volgende jaren de discussie over dit onderwerp werd gevoerd, krijg ik de indruk dat bij de PVN-leden vermoedelijk ook bezwaren een rol hebben gespeeld tegen de door hen te dominant geachte leiding van de NPV uit het hoofdkwartier in Den Haag. De PVN-leden waren namelijk vooral afkomstig uit Noord Nederland (Groningen en Assen) en Amsterdam. De aan de AMVJ verwante CJMV-groepen uit Den Haag en Rotterdam bleven aangesloten bij de NPV. In het zicht van de Wereldjamboree kwam in 1937 een convenant van samenwerking tussen de PVN en de NPV tot stand voor de duur van drie jaar. Op 9 december 1939 keerde de PVN terug in de NPV. Over het gerezen twistpunt werd de volgende nieuwe bepaling in de Spelregels opgenomen: 'wanneer bij erkenning van het godsdienstig beginsel dat aan de beweging ten grondslag ligt, tegen het afleggen der volledige belofte gewetensbezwaar bestaat, wordt hiervan bij wijze van uitzondering door het NHK ontheffing verleend'.

Het conflict tussen PVN en NPV, dat van 1933 tot 1939

speelde, wordt op enkele plaatsen in dit logboek gememoreerd, maar er wordt nergens een nadere beschrijving gegeven.

Ook na de oorlog bleven de AMVJ-groepen een bijzondere positie houden. Na langdurig beraad besloot men in 1950 niet toe te treden tot de sectie van de protestantse groepen binnen de NPV, de zogenaamde X-groepen. Op dit punt bieden de notulen van het groepscomité wel nadere informatie. Het bestuur overwoog dat de AMJV groepen een open karakter hebben. Krachtens de statuten diende de leiding een positief christelijke levensovertuiging te hebben, maar de groepen stonden voor een ieder open.

Vóór de oorlog had de AMVJ in Amsterdam drie scoutinggroepen. Zij werden aangeduid als groep 8, groep 10 en groep 15. Groep 8, opgericht in 1912,

behoorde tot de oudste groepen van ons land.

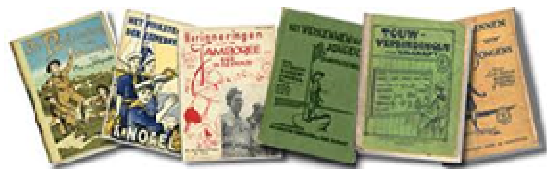
Uit de periode voor de oorlog worden twee opvallende gebeurtenissen vermeld. In 1934 werd meegedeeld dat de leider van een niet tot de AMVJ behorende groep was ontslagen omdat hij te vertrouwelijk met de jongens omging. Ook had hij foto's van de jongens gemaakt die ongepast werden geacht. Deze groepsleider onderhield vriendschappelijke betrekkingen met de leider van een aan de AMVJ verbonden groep waterscouts. Het comité achtte dit een ongewenste situatie. Besloten werd deze groepsleider te vragen zich terug te trekken. Als hij hiertoe niet bereid was, zou een andere leider naast hem, eventueel boven hem, worden geplaatst. Zover is het kennelijk niet gekomen. Een maand later werd de waterscoutgroep, die mede door gebrek aan goed materiaal toch al moeizaam functioneerde, opgeheven.

NSB-lidmaatschap

In 1936 werd een vaandrig niet voorgedragen als hopman toen bleek dat hij lid was van de NSB. De voorzitter van het groepscomité, tevens directielid van het AMVJ, dr. Eijkman, noemde het uitgangspunt van de AMVJ absoluut onverenigbaar met het NSB-principe. De AMVJ zal, aldus Eijkman, nooit een verantwoordelijk leider handhaven die de NSB-beginselen aanhangt. Voor deze opvallende stellingname zijn mogelijk twee verklaringen. De NSB opgericht in 1931, toonde op haar vierde Landdag eind 1935 voor het eerst duidelijk trekken van radicalisering, verwant aan het Duitse nationaal-socialisme. Daarbij kwam dat de theoloog dr. J. Eijkman (1882-1945) sterk gekant was tegen het nationaal-socialisme. In de oorlog speelde hij een belangrijke rol in het kerkelijk verzet.

De kandidaat-hopman besloot, gehoord het oordeel van het comité, voor het lidmaatschap van de NSB te bedanken. Hierop werd hij tot hopman benoemd. Kenmerkend voor de moeilijke afweging waarvoor het groepscomité stond, is een tweede besluit dat werd genomen, in dezelfde vergadering waar het NSB-lidmaatschap voor een groepsleider werd afgewezen. Op voorstel van Eijkman werd, na ampel beraad, besloten een groepspenningmeester die zijn NSB-lidmaatschap handhaafde eervol te ontslaan. Er zou echter geen druk worden uitgeoefend om hem snel te vervangen zodat hij nog enige tijd in functie kon blijven. Het comité overwoog hierbij dat een penningmeester niet in direct contact kwam met de scouts. Daarnaast heeft vermoedelijk ook een rol gespeeld dat inning van de contributie van essentieel belang werd geacht voor het voortbestaan van de groep. Eén hopman, die met andere groepsleiders de vergadering van het comité bijwoonde, liet aantekenen tegen dit besluit te hebben gestemd.

Het logboek eindigt met de niet voltooide notulen van 7 oktober 1958. De ontwikkelingen van de AMVJ scouts na 1958 vraagt nader onderzoek. Het archief van de AMVJ is in twee fasen, in 1980 en 1993, overgedragen aan het Gemeentearchief te Amsterdam. Uit de inleiding op de inventarislijst blijkt dat er bij het 60-jarig bestaan

van de scoutinggroep in 1972 nog maar 30 padvinders waren. Ik laat deze periode verder onbesproken. In de toelichting op de inventarislijst wordt vermeld dat de stukken van voor de oorlog grotendeels niet meer aanwezig zijn. Dit maakt de notulen van het hier beschreven logboek uit de periode 1934 tot 1940 extra waardevol.

Hans van Spanning, Den Haag, januari 2020.

Nieuwe aanwinsten

Wij ontvingen een fraaie padvindsters rondevlag "lelietjes van dalen". Die zien we niet veel (meer).

NVISO bestaat 35 jaar in 2020

De Nederlandse Vereniging Verzamelaars Scouting Objecten bestaat dit jaar 35 jaar. Weer een mijlpaal in de geschiedenis van deze, bij onze lezers waarschijnlijk, zeer bekende vereniging. Ook vanaf deze plaats gefeliciteerd en nog vele mooie verzamelingen toegewenst.

Dubbele boeken

Het museum verkoopt, voor zeer schappelijke prijzen, dubbele scoutingboeken aan liefhebbers. Op de begane grond van het museum staat een boekenkast vol. Maar daarnaast is er nog een grote voorraad. Zoek je iets speciaals, laat het ons dan even weten. We kijken dan of we aan je verzoek kunnen voldoen.

Wilt U zich opgeven als VRIEND van het museum? Dat kan bij onze secretariaat!!

De vrienden (en vriendinnen) van ons museum vragen wij een jaarlijkse bijdrage van € 25,00. U kunt dit over maken op onze bankrekening IBAN: NL40 RABO 0130 0254 10 en BIC: RABONL2U t.n.v. Stichting Scouting Museum te Baarn. Hartelijk dank voor uw steun, donaties en giften zijn zeer welkom. Deze vallen onder de ANBI regeling.

Bestuur

Het Bestuur is nu als volgt samengesteld:
Vacature, voorzitter
Sjoerd H. Jansen, secretaris
Paul Heessels, penningmeester/conservator
Wendy Bakker, lid
Ruud Egberts, lid met aandachtsgebied PR
Derk Tholen, lid met zorg voor de suppoostendiensten

Samen zetten zij de ingeslagen weg voort, die al meer dan 50 jaar een goed pad was.

Het Scouting Museum

Het museum is van 1 maart tot 1 november elke zaterdagmiddag van 14.00 tot 16.00 uur open.

Komt u op bezoek met een groep van 10 of meer personen, dan ontvangen wij u ook graag op andere uren. Wel graag tijdig een afspraak maken! Dat kan telefonisch via 030 – 6371915 (Derk Tholen) of per mail: museumbaarn@scouting.nl

Ons adres is: Scouting Labelterrein Buitenzorg
Amsterdamse straatweg 51
3744 MA Baarn.

Onze website is: www.nationaalmuseum.scouting.nl

U vindt ons ook op Facebook:

www.facebook.com/nationaalmuseumscoutingnederland

Redactie Bulletin: Ruud Egberts, Burg. v.d. Feltzweg 29, Twello.

Scouting Nederland Museum Baarn
Amsterdamsestraatweg 51
3744 MA Baarn
Bulletin
27e jaargang nummer 2– najaar 2020

Voorwoord

Het jaar 2020 blijft een bijzonder jaar door de uitbraak van het coronavirus. Leek het rond de zomerperiode weer wat beter te gaan, nu zitten we in het najaar weer met toenemende besmettingen. Het bestuur heeft gemeend om museumbezoek zoveel mogelijk door te laten gaan, uiteraard onder de vereiste maatregelen. Bezoek is alleen nog toegestaan na telefonische afspraak.

Ondanks alle perikelen gaan het bestuur en de vrijwilligers zoveel mogelijk door met hun werkzaamheden voor het museum. Waarvoor hartelijk dank! Ook kunnen we merken dat veel mensen de lockdown periode gebruikt hebben om hun zolder op te ruimen! Er wordt veel materiaal aan het museum aangeboden en daarbij zitten soms zeldzame zaken. Zie, als voorbeeld hiervan, verderop het artikel over interneringskamp Brastagi in voormalig Nederlands- Indië.

Bijzonder om je te realiseren dat padvind(st)ers ook onder zeer zware en moeilijke omstandigheden door gingen met hun activiteiten en zeer creatief omgingen met het gebrek aan echte insignes, installatiekaarten en aftekenkaarten.

Wij wensen onze lezers en hun familie veel gezondheid en toch zo goed mogelijke feestdagen in december!

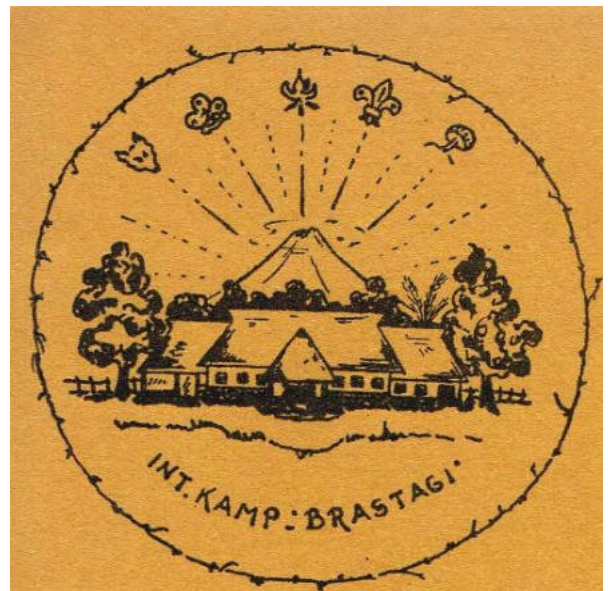
Namens het bestuur,
Ruud Egberts, bestuurslid P.R.

Koetshuis Buitenzorg gerenoveerd

Na de renovatie van de buitenkant van het koetshuis hebben een aantal bestuursleden de werkruimte op de bovenste verdieping opnieuw ingericht en vooral de opslag van een deel van onze boekenverzameling

in nieuwe boekenkasten is sterk verbeterd. Ben je op zoek naar een speciaal item of wil je meer weten van bijvoorbeeld een groep of landelijk kamp? Voor een jubileum of ander heugelijk feit. Wij helpen je graag binnen onze mogelijkheden!

Bijzondere documenten en insignes van kabouters/padvindsters uit Internerings-kamp Brastagi (Noord-Sumatra) in toenmalig Nederlands-Indië tijdens oorlogsperiode.

Interneringskamp Brastagi

We ontvingen recentelijk (via via) zeldzame zelf-gemaakte documentjes en insignes afkomstig van

Ineke Streefland die in de periode 1942-1945 verbleef in kamp Brastagi.

Brastagi was een gemengd Japans interneringskamp (*Jappenkamp is een nog gebruikelijke Nederlandse benaming voor Japanse interneringskampen, dat wil zeggen plaatsen waar burgers of krijgsgevangenen militairen gedurende de Japanse bezetting van Nederlands-Indië (1942-1945) gedwongen waren te blijven op last en onder toezicht van het Japanse gezag. Nederlanders werden namelijk door de Japanse bezetter, als staatsburgers van landen waarmee Japan direct in oorlog was, beschouwd als 'vijandelijke buitenlanders'*) op Noord-Sumatra, ten zuiden van Medan. Het kamp was ondergebracht in het gebouwen-complex van de Planters School Vereniging Brastagi.

De kampleiding was Nederlands. In april 1942 opende het kamp, en waren er 939 mannen, vrouwen en kinderen. In de omgeving werden kleinere kampen opgeheven, waardoor het aantal geïnterneerden in Brastagi eind 1942 gestegen was tot 1744.

Tot medio 1943 was er genoeg te eten, maar toen begonnen de Japanners zich met het financiële beheer te bemoeien. Er werden huiszoekingen gedaan, de vrouwen moesten geld, goud, sieraden en horloges inleveren in ruil voor wat extra voedsel. De Nederlandse kampleiding had het erg moeilijk, vooral toen in april 1944 het beheer van het kamp werd overgedragen van het Japanse burgerlijke naar het militaire bestuur, waarna alles nog slechter

verliep. De Japanse tijd werd ingevoerd, waardoor 's avonds de lichten eerder uit moesten. Ook mochten kinderen ouder dan 12 jaar geen onderwijs meer

krijgen. In juni 1945, dus zes weken voor de capitulatie, sloot het kamp en werden 1347 vrouwen en kinderen naar kamp Aek Pamienke gebracht.

Padvinderij

Uit de gegevens van Ineke en de daarop vermelde data kunnen we opmaken dat het bestuur der afdeling Brastagi (meisjesgilde van de Nederlands-Indische Padvindsters) in oktober 1942 startte met een kabouter- en padvindstersgroep met de naam

“Opino”.

Er kon natuurlijk geen gebruik gemaakt worden van normaal drukwerk van de vereniging, huisvlijt met de beperkte aanwezige middelen was dus noodzaak. Op de handgemaakte en leuk getekende en gekleurde vinger- en handkaart zien we dat ze als kabouter vanaf oktober 1942 actief werd bij het volkje Heuvelmannetjes en aan alle eisen voldeed. Op 15 maart 1944 werd ze geïnstalleerd als padvindster en ging ze werken aan haar 2e klas insigne. Als laatste datum zien we hier 28 aug 1944. In een klein boekje zijn ook met potlood de wet en belofte en reglementen uitgeschreven.

Diverse insignes werden handgemaakt en werden uit blik geknipte (kabouter) paddestoeltjes en (padvindsters) klaverblaadjes gefabriceerd.

In een schriftje zijn een aantal kabouterliedjes en gedichtjes geschreven, voorzien van leuke tekeningetjes en tot slot een blad met het “Brastagi kamplied”.

Alles werd netjes bewaard in een leuk geborduurd tasje, een bijzonder stukje geschiedenis dat uiteraard tzt te bekijken is in het museum en we zien hoe we dit kunnen opnemen in onze tentoonstelling.

Bronnen

Op internet is veel documentatie over de Indische kampen te vinden. Bij onderstaande link is er een tekening van een andere kampbwoonster te zien. De tekening is, in de beleving van de schrijver van dit artikel, een padvindstersgroep die in carré voor de Nederlandse vlag staat:

<https://jeugdjournaal.nl/75jaarbevrijding/bericht/2312368-bijzondere-tekeningen-uit-een-kamp-in-nederlands-indie.html>

Logboeken met een bijzonder karakter President Steyngroep Deventer, groep met een rijke historie

In deze aflevering van het Bulletin vraag ik aandacht voor de collectie logboeken die op het Nationaal Scouting Museum aanwezig is van de

President Steyngroep uit Deventer. De verzameling van deze groep bestaat uit 5 cahiers. Er is één logboek over de activiteiten van de verkennerstroep - het zogenoemde Troepjournaal- over de periode van 5 mei 1928 tot 1 november 1930. De overige vier delen betreffen notulen van de Groepsraad (voortrekkers-, verkenners- en welpenleiding). De oudste twee logboeken hebben betrekking op de periode van 5 mei 1928 tot 1 november 1930 en van 2 september 1935 tot 28 juni 1950 met onderbreking van de periode van 31 juli 1939 tot 19 juni 1945. De laatste twee delen beslaan respectievelijk de periode van 7 september 1950 tot 21 juni 1957 en van 30 augustus 1957 tot 10 april 1963. Belangrijke aanvullende informatie ontleende ik aan het, via het antiquariaat aangeschafte in het in 2005 verschenen jubileumboek 'Pionieren en wrikken; 75 jaar scoutinggroep President Steyn'.

Vragen rond oprichting

De president Steyngroep proclameerde in 1962 het begrip 35 is 37. Daarmee werd aangegeven dat de groep in feite geen 35, maar 37 jaar bestond. Als begin was tot dan toe de oprichting van de verkennergroep op 11 juni 1927 genomen. Er was echter in 1925 al een voortrekkersgroep gevormd. In het Jubileumboek wordt in dit verband vermeld: 'Zoals we allen weten is het bij een plechtige proclamatie gebleven en wordt nog steeds 11 juni 1927 als oprichtingsdatum gehanteerd'.

In een historisch overzicht van jaar tot jaar wordt in het Jubileumboek meegedeeld dat de in 1925 opgerichte stam in 1926 de Christelijke Padvindsters Organisatie (CPO) verliet en zich als tweede groep in Deventer aansloot bij de NPV.

Opvallend is echter dat in het genoemd overzicht wordt vermeld dat op 11 juni 1927 - de officiële

oprichtingsdatum - acht jongens zich meldden bij het gebouw van de CJMV aan de Graaf van Burenstraat. Dit roept de vraag op of de stam wellicht ook bij de CJMV aangesloten is geweest. Het protestants karakter van de Steyngroep bleef in de periode die de logboeken bestrijken overigens duidelijk herkenbaar door aansluiting bij de NCVP in 1935 en registratie als X-groep in 1947. Bestudering van de logboeken van de Steyngroep levert met betrekking tot de oprichting een verassend nieuw gezichtspunt op. Op 5 februari 1930 deelde hopman Bieleveld in de Groepsraad mee dat de groep op 29 mei 1926 is opgericht en per 1 september 1927 werd aangesloten bij de afdeling Apeldoorn van de NPV. Op 18 november 1927 volgde indeling bij de toen opgerichte NPV afdeling Deventer.

De vier logboeken van de Groepsraad zijn soms lastig te analyseren. Bij de eerste kennismaking lijkt er sprake van een voortdurende beschrijving van het wekelijkse groepsprogramma; vacatures bij de leiding; de financiële situatie en de inhoud van het groepsblad Steynnieuws.

Het lezen wordt soms bemoeilijkt door een lastig te ontcijferen handschrift of door vaagheid omdat in de loop der jaren de inkt aanzienlijk lichter van tint is geworden. Bij geduldig en zorgvuldig lezen wordt men echter beloond met boeiende informatie. Soms betreft dit een interessante aanvulling. Ik geef een voorbeeld.

In het eerder vermelde Jubileumboek wordt meegedeeld dat de Steyngroep samen met de andere scoutinggroepen in Deventer in februari 1929 tijdens de zeer strenge winter een inzameling heeft gehouden voor 'minder bedeeden'.

Uit het troepjournaal blijkt dat men bij het rondbrengen van deze goederen op 2 maart 1929 om zoveel mogelijk in stilte te werken geen uniform droeg.

Zoeken naar assistent leid(st)ers

Een terugkerend thema is het zoeken naar assistent leid(st)ers. Verhuizing, studie en - bij de leiders-militaire dienst leverde voortdurend vacatures op. Soms werden bij aanstelling van nieuwe leiders bijzondere procedures toegepast. Op 13 april 1956 werd voorgesteld een jonge aspirant welpenleidster die de vereiste minimumleeftijd nog niet had bereikt als verkenner te installeren.

Uit de beschikbare gegevens blijkt dat men een dergelijke handelwijze eerder had gevolgd. Op 8 september 1945 zijn twee assistent welpenleidsters als verkenner geïnstalleerd. De Steyngroep had tot 1981 geen padvindstersspeltak. Vermoedelijk is de hiervoor genoemde in 1945 gevolgde procedure, zo kort na de bevrijding, niet door een hogere leiding getoetst. In 1956 werd tegen dit voornemen echter vanuit het hoofdkwartier bezwaar gemaakt. De zaak kreeg een onverwachte wending. Het bleek namelijk dat de betrokken kandidaat leidster in het verleden bij een andere niet genoemde groep als padvindster was geïnstalleerd.

De Groepsraad was van oordeel dat deze belofte gelijkgesteld kon worden aan de padvindersgelofte en ging tot aanstelling van deze leidster over. Korte tijd later kreeg men echter een berisping van een recent aangetreden ADC welpen omdat men deze leidster de groepsdas liet dragen. Dit had irritatie opgeroepen bij een andere groep. Hier had een aspirant leidster tot zij de minimumleeftijd had bereikt met een groene zelfbinder moeten lopen. Dit was een groene das die om de hals geknoopt, zonder dasring, werd gedragen onder andere door nog niet geïnstalleerde welpen- en verkennerleid(st)ers. Van geheel andere aard was een discussie in de Groepsraad over het roken van leidsters. Op 4 januari 1950 vroeg een vaandrig hier aandacht voor. Hij was hier tegen, aldus de notulen, 'omdat het in de wet staat en (roken) niet staat voor meisjes'. Een andere vaandrig stelde hier tegenover 'dat dit niet in de wet staat. Hier staat dat verkenners niet mogen roken'. Ieder meisje dat wilde roken moest dit naar zijn mening voor zichzelf weten.

Het is niet duidelijk wat hier met de verwijzing naar de padvinderswet wordt bedoeld. De wet van de Leger des Heilsgroepen bevatte een bepaling over onthouding van roken. Bij de NPV is een vergelijkbare bepaling mij niet bekend. Mogelijk dacht de vaandrig aan strijd met de geest van de

padvinderswet. Helaas is echter de verdere discussie niet weergegeven. Wel staat de conclusie in het logboek. Hieruit blijkt dat men in 1950 anders tegen het roken aankeek dan tegenwoordig. Besloten werd dr. Bruins - vermoedelijk een bij de groep bekende arts- te vragen een stukje in het Steynnieuws te schrijven over het roken. Afsproken werd dat de leiding zo min mogelijk zou roken in het bijzijn van welpen, verkenners en anderen.

Een geheel ander aspect in de relatie tot de leidsters kwam in de Groepsraad aan de orde op 13 april 1956. Na een kampvuur hadden leden van de stam besloten in de stamhut een vergadering te beleggen.

Clubhuizen President Steyngroep

Verkenners en welpen bleven bij het kampvuur tot dit was afgebroken. Dit had tot gevolg dat de enige daarbij aanwezige jonge welpenleidster alleen naar huis moest.

Dit werd bij zoveel duisternis ongewenst en onattent geacht. Besloten werd een stambijeenkomst te houden in de vorm van een voortrekkers en leid(st)ers bijeenkomst.

Kennelijk met de man/vrouw gemengde PIVO's in gedachten werd in het logboek aangetekend: 'Wie weet hoe de PI (We)-Vo gedachte zich hier zal ontwikkelen'.

Twijfel aan bedoelingen

In het voorgaande wezen we op een discussie over het roken die we niet duidelijk konden volgen. Het tegenovergestelde is ook aangetroffen. Dit betreft een zo scherpe formulering van een standpunt dat we betwijfelen of de bedoelingen juist zijn weergegeven.

Op 16 september 1952 wordt in de notulen van de Groepsraad aangetekend dat een zekere Lydia van Schuilenburg hopman Zandvliet een avond verveeld heeft over Bijzondere Eisenwerk voor gehandicapte padvinders. 'Ze wilde op de komend leidersvergadering van het district hier nog eens graag weer op terugkomen waar (de) hopman echter niets voor voelde.'

Op het eerste gezicht lijkt de hopman niet geïnteresseerd in het BE werk. Het is echter ook mogelijk dat hij van oordeel was dat het verhaal van mevr. Schuilenburg hiervoor niet boeiend genoeg werd gebracht. Dit laatste wordt ondersteund door een voorval in de Groepsraad van 18 januari 1956. In deze bijeenkomst kwam het probleem van de zogenaamde 'dr. Briët-gevallen' in horde en troep aan de orde. Hier wordt vermoedelijk verwezen naar dr. W. Briët (1876-1960) geneesheer directeur van de psychiatrische inrichting Boschrust in Apeldoorn. Waarschijnlijk gaat het hier om jongens met gedragsproblemen zoals bij voorbeeld ADHD. De Groepsraad was algemeen van oordeel dat men deze jongens niet mocht weigeren. Alleen een vaandrig die

-zo wordt opgemerkt- om 21.30 uur op de Groepsraad kwam binnenzeilen had enige bezwaren. Hopman Zandvliet pareerde dit met de woorden 'Een padvinder is een vriend voor allen en een broeder voor alle andere padvinders'.

Archiefvorming

Ten slotte meld ik nog dat mijn aandacht werd getrokken door de aantekening dat de Groepsraad op 30 augustus 1957 hopman Kanis benoemde tot

gro
eps
arc
hiv
aris
.
Daa
rbij
vro
eg
me
n

vooral zijn aandacht voor het opsporen van verdwenen logboeken. Op 30 november bracht vaandrig Kanis het inleveren van archiefstukken ter sprake. Staande de vergadering ontving hij twee oude logboeken van hopman Reitsma, die hij

blijkens het verslag ontroerd ter hand nam. Wij kunnen niet vaststellen of dit de logboeken betreft die thans op het Scoutingmuseum aanwezig zijn. Wel is duidelijk dat met de aanstelling van een groepsarchivaris de basis is gelegd voor een beleid waarbij de betekenis van de archiefvorming voor de geschiedschrijving van de Steyngroep op positieve wijze is onderkend.

Den Haag augustus 2020,
Hans van Spanning

Padvindersvereniging der Hervormde Stadszending (PVHS) in Den Haag

Recentelijk ontdekten we zomaar in een oud sigarendoosjes dat in het museum bezorgd werd, twee bijzondere insignes waarbij we in eerste instantie geen verklaring hadden voor de afkorting die we daarop aantreffen. Afkomstig uit Den Haag, dat was helder, maar welke padvindersclub was dit met eigen insignes? Navraag en onderzoek leverde onderstaande informatie op.

De PVHS is een afkorting van de Padvinderij der Haagsche Stadszending. Dit is een (min of meer) onafhankelijke organisatie die zich bezighield met protestantse evangelisatie in de allerarmste wijken van de grote steden Utrecht, Amsterdam en Den Haag.

De PVHS te Den Haag is opgericht in het najaar van 1927. Op 27 november 1935 gaf de groep een jaarfeest in gebouw Musica. Op dat moment bestond de groep uit welpen, verkenners en 'een meisjesgroep'. De verkenners stonden onder leiding van hopman A.K. Doolhoff. De groep kwam bijeen in een niet nader aangeduid gebouw aan de Zuiderparklaan.

Insigne tweede klas

De Haagsche Stadszending gaf ook een maandblad uit onder de naam De Lichttoren met daarin (net als bij de CJMV) vermeldingen van de activiteiten van de PVHS-padvinders. Het verscheen tussen 1931 tot in 1935 voor zover bekend.

In de Jaarboekjes van de Haagse protestantse gemeenten wordt melding gemaakt van deze padvindersgroep in de periode van 1932 tot 1936. Daarna ontbreken verdere gegevens.

Vermoedelijk is de groep in 1937 opgeheven of samen gegaan met een andere scoutinggroep. De groep ging hoogst waarschijnlijk op in groep VII (van de Zevende Haagsche), een roemruchte CJMV-groep die gestart is in 1915 als Troep 1 der Haagsche CJMV-padvinderij. Gevestigd in de Haagse Schilderswijk (Van Dijkstraat, schoolgebouw). Het is de groep van de oubaas Mostard en hopman Van Wijnmaalen.

Met dank voor de achtergrondinformatie van Hans van Spanning, Johan van Alphen en Adri Saltzherr.

Project 'Scouts in de oorlog'

Het team Vrijheid in Herdenken van Scouting Nederland werkt aan het project 'Scouts in de Oorlog'. Inzet is om zo veel mogelijk verhalen van Scouts in de Oorlog te verzamelen en te delen van iedereen die er interesse in heeft.

Inmiddels is we de grens van 500 al gepasseerd. Het is ongekend hoeveel informatie er online te vinden is. Nog iedere dag worden er nieuwe verhalen gevonden. Via vrijheid.scouting.nl is de database te benaderen en kunnen alle verhalen gevonden worden. Ook is daar een digitaal boekje te downloaden met uitgeschreven verhalen.

Natuurlijk gaat de projectgroep door met hun zoektocht. Er is nog een hele lijst met namen en verhalen waar nog te veel informatie uit ontbreekt. Bijvoorbeeld informatie over de leden van **Troep 6 (De Ph. Van Uytternesse-groep)** in Rotterdam en de oorlogsgeschiedenis van **hopman Johan A. Sellenraad** uit Rotterdam en **Nico Molenkamp** uit Vlaardingen. Ook zoekt de projectgroep nog informatie over **Gerard Louis van Lennep**. Over **Maurits Ziekenoppasser** en **Philip Nathan Alter** van de Joodse Top groep in Den Haag en over **Hendrik Gerard Stoppendaal** uit Den Haag.

Zoals jullie zien, er is nog voldoende te doen en kan de werkgroep jullie hulp dus ook nog steeds gebruiken! Informatie uit documenten die jullie hebben, of mensen in jullie netwerk die ons verder kunnen helpen. Je informatie kan gemaild worden naar Tom Kievit: tkievit@gmail.com

Wilt U zich opgeven als VRIEND van het museum? Dat kan bij onze secretariaat!!

De vrienden (en vriendinnen) van ons museum vragen wij een jaarlijkse bijdrage van € 25,00.

U kunt dit over maken op onze bankrekening

IBAN: NL40 RABO 0130 0254 10 en BIC:

RABONL2U t.n.v. Stichting Scouting Museum te Baarn.

Hartelijk dank voor uw steun, donaties en giften zijn zeer welkom. Deze vallen onder de ANBI regeling.

Bestuur

Het Bestuur is nu als volgt samengesteld:

Vacature, voorzitter

Sjoerd H. Jansen, secretaris

Paul Heessels, penningmeester/conservator

Ruud Egberts, lid met aandachtsgebied PR

Derk Tholen, lid met zorg voor de

suppoostendiensten

Samen zetten zij de ingeslagen weg voort, die al meer dan 50 jaar een goed pad was.

Het Scouting Museum

Het museum is van 1 maart tot 1 november elke zaterdagmiddag van 14.00 tot 16.00 uur open.

Hierna is een afspraak voor groepen nog mogelijk! In verband met de coronaperikelen is bezoek alleen mogelijk na telefonische aanmelding! Dat kan via 030 – 6371915 (Derk Tholen) of per mail:

museumbaarn@scouting.nl